

ŠANSON

Začetki šansona segajo v 16. stol., ko je v Franciji in pri franko-flamskih

Skladateljih v Italiji francoski chanson postal osrednja oblika. V štiriglasnem motetnem stavku je bila glavna melodija v tenorju. Vpliv italijanske frottole (navidez ljudska večglasna pesemska oblika) je kmalu opazen v homofonih, hitro deklamacijskih mestih. Pretežno homofon je tudi meščanski pariški chanson, ki je s svojimi temperamentnimi besedili in melodijami postal prevladujoča oblika chansona on 1530 naprej.

Francoski chanson je v 16. stol. prevzel madrigalne vplive z izrazitim tolmačenjem besedila in močno kromatiko. Za izvajalsko prakso tega časa je bila značilna improvizacija in to je veljalo tudi za francoski chanson. Francoski chanson so posnemali v drugih deželah, zlasti v flamsko- nizozemskem okolju. Značilen je bil njegov začetni ritem z zaporedjem dolg-kratek- kratek, v glavnem s ponovitvijo tona.

V 2. polovici 16. stol. se je kot različica chansona pojavil **vaudeville** (voix de ville, glasovi mesta), kar je privedlo do **air de cour**. Stavek teh ljudskih kritičnih pesmi je preprosto homofon. V tem času so bili priljubljeni tudi umetno starinski chasoni z » vers méasures « pesnikov plejad z Académie de Poésie et de Musique. Razcvet francoskega chansona se je končal s 16. stol. Skladatelji v tistem času so bili: Th. Crecuquillon, Clément Janequin, Cl. De Sermisy, J. Arcadelt, P. Certon, O. Di Lasso, Claude Le Jeune, G. Costeley .

Za šanson so značilni čutnost, duhovitost in intimnost med izvajalci in publiko. Njegovo bistvo je intimno pritegniti občinstvo s karizmatičnimi umetnicami, ki nastopajo ob neposredni spremljavi klavirja, pihal in kontrabasa. V nasprotju s popularno glasbo plesnih dvoran se je šanson rodil iz želje po eksperimentiranju in po tem, da si izbori prostor med množično popularno zabavo in avantgardo.

Francoska beseda **cabaret**, ki je označevala vsak lokal, kjer so stregli alkohol, je pomen, ki ga ima še sedaj, dobila l. 1881, ko je bohemskim prebivalcem pariškega Montmartra odprl vrata Le Chat Noir. V času, ko so bili časopisi pod nadzorom vladajočega razreda, je Le Chat predstavljal demokratičen prostor, kjer so si

umetniki lahko izmenjevali ideje in se družil z aristokrati, neuspesneži in radovednimi člani buržoazije. Gledalcem so postregli s primerno mešanico glasbe, plesa, poezije, satire in gledališča. Največje zvezde kabareta so bile vsestranske umetnice, ki so bile tako igralko kot tudi pevke in so svoje pesmi spremljale z dramatičnimi izrazi in gestami. Najboljša med njimi je bila Yvette Guilbert, ki je s svojim raskavim melanholičnim glasom izvajala nenavadne, aktualne šansone in predelano francosko narodno glasbo.

V medvojnih letih se je priljubljenost kabareta razširila po vsej Evropi, še posebno v Berlinu, kjer je cvetela nevarna mešanica jazza, satire in pornografije. Pomembna sta bila tako zunanji blišč kot glasba.

Navkljub trudu komentatorjev šestdesetih let (Jacques Brel), je sodobni kabaret v političnem smislu le blede senca prejšnjega. V Franciji je obdržal močan občutek za čutnost, humor in sodelovanje z občinstvom, Edith Piaf in gibčna Američanka Josephine Baker sta uživali precejšen ugled. V Ameriki je kabaret znova oživel v času prohibicije, ob boku igralnic v Las Vegasu, razvpit je bil zaradi povezanosti s kriminalom, kar je bilo prikazano v filmu Cabaret (1972). Najvidnejše predstavnice tega obdobja so Mabel Mercer, po rodu Britanka, pianistka Barbara Carroll in Sylvia Syms, Newyorčanka, ki je bila pod okriljem Billie Holyday ter je v šestdesetih in sedemdesetih letih kot vihar osvojila nočne lokale Big Appla.

Vodilni ustvarjalci kabareta: Yvette Guilbert, Marlene Dietrich, rosa Valetti, sylvia Syms, Jacques Brel, Edith Piaf, Maurice Chevalier, Barbara Carroll, Mabel Mercer, Josephine Baker.

Šansoni so edinstveni spoj gledališča, glasbe in literature - s celostno eksistencialno izkušnjo zrelega človeka. Šansonjer je igralec, ki igra samega sebe, sebe s svojimi hibami in vrlinami , vzponi in padci, željami in razočaranji. V miniatutki šansona se dogaja enkratna in neponovljiva samoopredelitev, samorazgaljanje.